

Møre og Romsdal fylkeskommune
Vannregionmyndighet

Saksbehandlar, innvalstelefon
Geir Moen, 71 25 84 71

Istadvassdraget – oppdatering av kunnskapsgrunnlag for Oppdølselva (Skallelva)

Konsesjonen for Istadvassdraget består av to vassdrag Oppdølselva (Skallelva) og Istadelva (Olteråa). Regulanten er pålagt minstevannsføring i Istadelva (Olteråa), men ikke i Oppdølselva (Skallelva).

I NVE-rapport 49/2013 *Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022* mangler vurdering av Oppdølselva (Skallelva) sin verdi for fisk (bare elvemusling er vurdert). Dette er en vesentlig mangel, siden Oppdølsvassdraget er et betydelig større vassdrag enn Istadelva.

Kunnskapsgrunnlaget om ferskvannsfauna i begge elvene har vært lite. Noe av årsaken kan være at det ikke er hjemmel til å pålegge regulanten fiskeribiologiske undersøkelser. Det som finnes av tilgjengelig kunnskap om ferskvannsfauna i Oppdølselva (Skallelva) er forsøkt samlet her:

Sammenligning av de to vassdragene i tabellform

	Oppdølselva/Skallelva	Istadelva (Olteråa)
Gytebestandsmål laks	252 kg	32 kg
Høyeste laksefangst	1020 kg (1973)	80 kg (1974)
Høyeste sjøaurefangst	125 kg (1974)	42 kg (1999)
Anadrom strekning i hovedløp	10-15 km	2,5 km
Elvemusling	Flere tusen ind. på 6 km strekning i Skallelva (Sandaas in. prep 2021). Trolig svak rekruttering	Kun 1. ind. funnet, dårlig undersøkt (Sandaas 2009)
Minstevannsføring	Nei	Ja
Verneområder		Oltervågen i utløpet

Viktige hendelser og beskrivelser av Oppdølselva/Skallelva.

Reguleringer

NVE opplyser at i ifølge konsesjonen fra 25.01.1924 og 04.06.1941 er det ikke pålagt noe slipp av minstevannføring fra Silsetvatn til Oppdølselva, og dermed kan alt tilsig til dette magasinet overføres til Olteråa (Istadelva). Overføringen foregår gjennom kraftverkene Grønnedal og Langli. Fra magasinet Høljan i Olteråa utnyttes vannet i Istad kraftverk.

Ifølge NVE Atlas utgjør nåværende årlige middelvannføring i Oppdølselva (målt nederst i vassdraget) ca. 78 % av uregulert tilstand, mens ca. 55 % er bevart ca. 7 km opp i vassdraget (ved Bollhaugen). Hvilket utslag dette har i de ulike årstider krever nærmere beregninger.

I perioden 1912-1961 sto det i tillegg en flere meter høy kraftverksdemning ved Opdøl sykehus som forkortet anadrom strekning til bare 1 km. Demningen sto altså i 50 år og svekket nok de anadrome bestandene kraftig. Det ble lagd skisser til fisketrapp forbi demningen i 1943, men vi har ikke opplysninger om at den ble bygd.

Flyfoto fra 1960 viser dammen til Opdøl sykehus

Før 1912 var Oppdølselva var uberørt av større vassdragsutbygginger

Elva beskrives slik i denne perioden av advokat Jørgen Olafsen Holm i *Beskrivelse over Oppdølselva (Storelva-Skaldlielva)*:

«Den anadrome strekning i Oppdølselva antas å være i utmerket grad egnet for laksegyting og fiske med stang. Oppdølselva var i tidligere tid før damanlegget ved Opdøl en utmerket lakseelv med mange meget rike høler og godt fiskeri» (Olafsen-Holm 1942). Olafsen-Holm skriver også at det er en liten foss ved gården Eidseter som ved liten vannføring kan være et absolutt vandringshinder. Laks som passerer fossen kan gå helt opp til stryket foran Silsetvatnet, muligens også opp i Silsetvatnet om oppgang ikke var hindret før demningen til Istad kraft ble bygd. Det blir også nevnt at det forekommer omtrent like mye sjøørret som laks.

Ifølge Bolsøyboka fra 1963 bind 3:2, side 293 var lystring den vanligste fiskemetoden før reguleringen, men det ble også brukt en del garn og stang.

«Når ein skulle gå med lyster, var det som regel 3-4 mann i laget, og når det var høveleg vassføring, kunne det vere 2-3 parti som gjekk etter kvarande ved elva, og det hende alle fekk så mykje laks dei kunne bera heim. Det kunne nemnast fleire døme, men dette kan vera nok til å syne at det kunne vera bra med laks i elva på den tida. Etter kvart som det vart vanleg med laksenøter langs kysten og i fjorden, vart fiskemengda avtakande, men det var likevel ikkje så lite laks i elva fram til 1912 då Opdøl sjukehus sette opp ein 9m høg dam for inntak til kraftstasjonen. Etter den tid vart det heilt slutt med sjøfisk ovanfor dammen, men nedanfor vart det nokre år fiska ikkje så lite laks og sjøaure som søkte opp i elva, men vart stogga ved dammen. Då den nye lakselova kom i 1895 vart det forbode å lystra, men det vart nok gjort ein del likevel. Det vart og teke ein del med garn og med stong. Den største laksen som me veit om vart teken i elva, vog 24 kg og vart stukken i 1891. Dammen vart nedsprengd hausten 1961, men elva har mindre vassføring no enn før på grunn av regulering.» (Bolsøyboka 1963).

Etter Opdøldemningen ble revet ble anadrom strekning forlenget med over 10 kilometer og fisket tok seg opp igjen.

1970-1976: Det leveres fangstrapporter fra Oppdølselva med 1020 kg laks som høyeste fangst i 1973 og 125 kg sjøørret som høyeste fangst i 1974

1977-2019: Ingen fangstrapportering, men fisket har foregått i mer eller mindre organisert form av Opdøla elveeierlag og Hjelset JFF, men nå har det vært uten organisering en del år. Kilder opplyser at det kan bli fisket 50-100 laks enkelte år for tiden, men ingen har god oversikt.

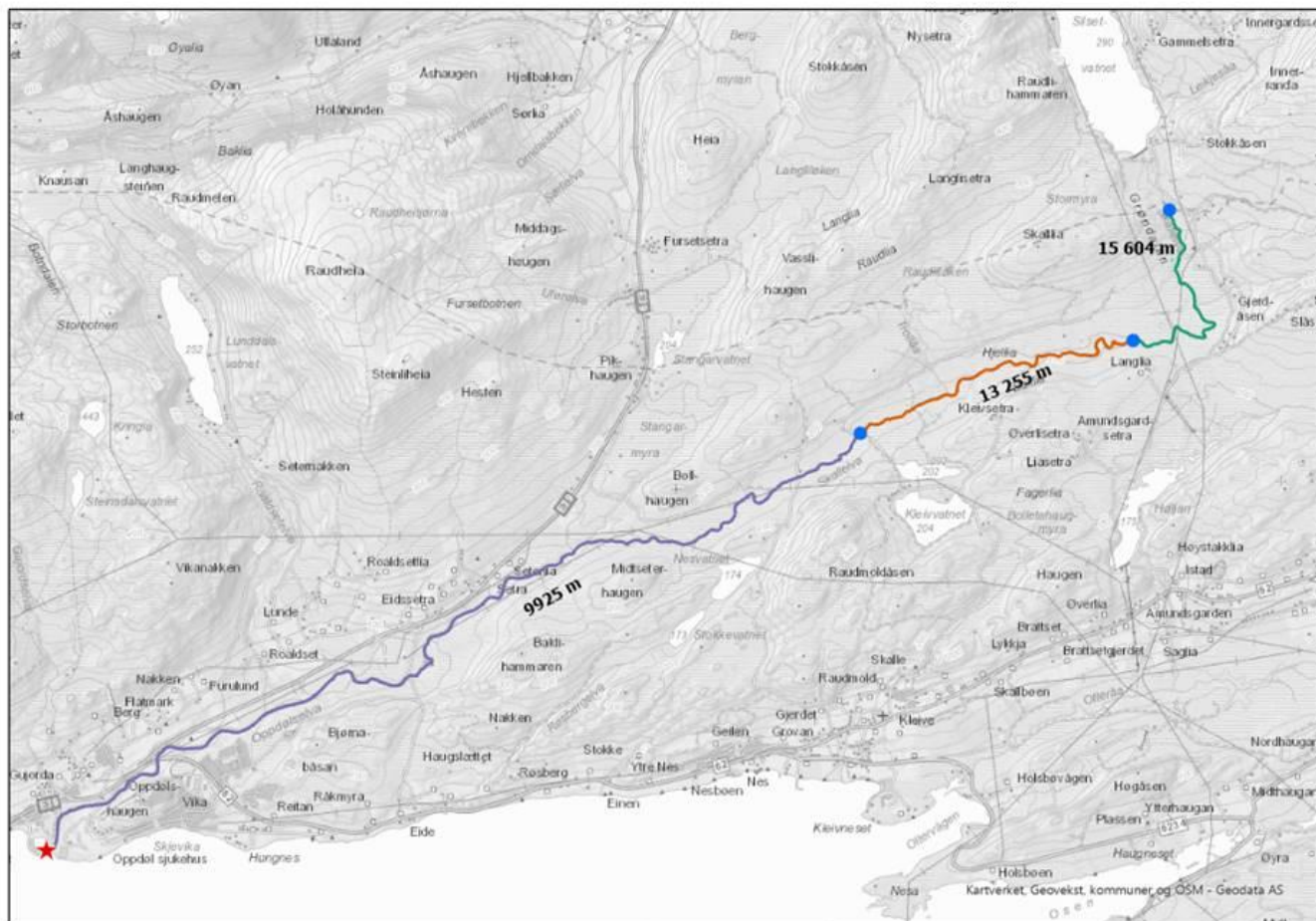
2009 og 2013: Undersøkelse av elvemusling på enkelte lokaliteter i Oppdølselva og Skallelva (Sandaas 2009, Sandaas 2013)

2020: Opdøla elveeierlag avholder årsmøte igjen etter flere år uten aktivitet. Molde JFF er interessert i en leieavtale for å komme i gang med fiskekortsalg.

2021: Det blir gjennomført grundigere elvemusling- og ungfishundersøkelser i vassdraget. Elvemusling blir påvist på en 6 kilometer lang strekning fra ca. 7,5 – 13,2 km opp i vassdraget. Det blir ikke søkt lengre opp. Bestanden omfatter flere tusen individer og er dominert av eldre individer. Det blir likevel funnet

noe rekruttering. Ungfisk av laks blir funnet 9,9 km opp i vassdraget. I Skallelva blir det imidlertid bare funnet noen få individer av laksunger, som trolig stammer fra samme årsklasse. Nede i Oppdølselva er det brukbart med laksunger. En liten foss ca. 6,3 kilometer er et temporært vandringshinder, der det trolig må en viss vannføring til for at fisk skal kunne hoppe opp. Det er usikkert i hvilken grad reguleringen påvirker om fisken kommer seg opp fossen. (Rapportene er ikke publisert enda)

Kart over undersøkelser i 2021. Laksunge ble funnet 9,9 km opp i vassdraget og elvemusling 13,2 km opp i vassdraget. Vann blir fraført til Istadelva (Olterelva) 15,6 km opp i elva.

Oppsummering:

Elvemusling finnes bare Skallelva som er øvre del av Oppdølsvassdraget, der påvirkning av fraføringen er størst. Nok vann er viktig for elvemusling.

Oppdølselva er storsteinete, mens Skallelva har mye mer grus og stein over lange strekninger. Det er sannsynlig at det har vært og er viktige gyteområder for laks og sjøaure her oppe.

Fraføring av vann kan ha bidratt til at færre laks og sjøaurer klarer å ta seg opp den lille fossen 6,3 km opp ved Eidseter, siden den er nevnt som et absolutt vandringshinder på liten vassføring av Olafsen-Holm (1942). Redusert overlevelse av anadrom ungfisk i Skallelva på grunn av liten vannføring er sannsynlig.

Fiske:

Laksefiske med ulike redskaper beskrives som meget godt før demningen ved Opdøl sjukehus ble bygd i 1912 og reguleringen av Silsetvatnet. En må regne med at demningen som sto i 50 år fram til 1961, svekket de anadrome bestandene betydelig. Etter demningen ble revet i 1961 var laksefangsten oppe i hele 1020 kg i 1973 og sjørretfangsten på 125 kilo i 1974.

Lokale informanter sier fisket har vært uorganisert de siste ti-årene. Det anslås at det kan ha blitt fisket 50-100 laks på stang i noen år, men at en del fiskere ikke bryr seg om sesonglengde m.m.

Forslag til oppdatert vurdering av verdier og påvirkning, jf. NVE-rapport 49/2013

Konsesjonen for Istadvassdraget omfatter to anadrome vassdrag

Både Oppdølselva (Skallelva) og Istadelva (Olteråa) har laksebestand og sjørretbestand (hhv. GBM for laks på 252 kg og 32 kg). Silsetvatnet, Trollvatnet og Oltervatnet er kjente fiskevann.

Anadrom strekning er 10-15 km i Oppdølselva og 2-2,5 km i Istadelva.

Bestandstilstand for laks er vurdert til moderat i begge elver (forenklet vurdering etter kvalitetsnorm, VRL-rapport nr. 6 - 2018). For sjørret er tilstand vurdert til dårlig for Oppdølselva og moderat for Istadelva i VRL-rapport nr. 7 – 2019.

Det drives en del fiske i begge elvene. Oppdølselva har hatt de høyeste fangstene (1020 kg laks og 125 kg sjøaure), men har ikke samlet inn fangstrapporter siden 1976. Fisket har likevel i perioder vært organisert av Opdøla elveeigarlag og Hjelset JFF. I Istadelva administrerer Molde JFF fisket. De leverer både fangstrapport og gjennomfører gytefiskregistreringer. Smålags dominerer, men største registrerte laks i Oppdølselva er 24 kg fra 1891 og det er registrert sjøaure på 5 kilo i Istadelva i løpet av de siste årene. Oppdølselva beskrives som en «utmerket lakseelv med mange meget rike høler og godt fiskeri» før reguleringen (Olafsen-Holm 1942), men en kraftdemning langt nede i vassdraget var viktigste påvirkning i perioden 1912-1961, fram til den ble revet.

Ved utløpet av Olteråa ligger Oltervågen naturreservat (strandeng og sumpområde) som er viktig funksjonsområde for mange fuglearter. Området er påvirket av vassdragsreguleringen. I Skaldlielva (øvre del av Oppdølselva) finnes et svært viktig bekke drag (A) med elvemusling. Det er også registrert elvemusling i Olteråa, men den er dårlig undersøkt. Tilstanden for elvemuslingen under vurdering, men bestanden er trolig svekket av reguleringen. Det er registrert ål (CR) flere steder i vassdraget, bl.a. i Høljane som er inntaksmagasin for Istad kraftverk, og i Silsetvatnet.

Silsetvatnet hadde gode bestander av ørret og røye og var kjent for dette (LFI-rapport 187-1999), men etter reguleringen gikk fisket etter hvert kraftig tilbake og røya ble småvokst. Det har blitt satt ut tunhovdørret og fisket ut røye i en lengre periode fra 1973 i et forsøk på å bedre forholdene, men dette er avsluttet nå. Stor ørret forekommer likevel fortsatt. Det fiskes også stor ørret på 3-4 kg i Trollvatnet som er omfattet av reguleringen.

Landskapet i området er variert og kontrastrikt. Området ligger ca. 30 km fra Molde by og har en viss regional betydning for friluftsliv f.eks. ved Silsetvatnet, og Fursetfjellet inn mot Skallelva. Nytt regionsykehus er under bygging på Hjelset og vil gi økt aktivitet. Reguleringssoner på > 10 m vil kunne påvirke landskap og opplevelsesverdier ved lave vannstander i magasinene.

Aktuelle tiltak:

- Minstevannføring i Skaldlielv og Olterå) for å bedre forholdene for fisk/fiske og naturmangfold.
- Magasinrestriksjoner i Silsetvatn av hensyn til landskap og friluftsliv.

Anslått krafttap m.v.:

- Anslått krafttap ved Q95 minstevannføring: KT2 (< 5 GWh/år, 5-10 % av samlet produksjon).
- Flerårsmagasiner: Nei.
- Flomutsatte områder: Nei.

Tematisk verdivurdering:

Det er ønskelig å vente med endelig vurdering til konsulentrapportene fra årets undersøkelser i Oppdølsvassdraget er ferdig, samt oppdatert kvalitetsnormvurdering fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning som kommer i høst.

Fisk/Fiske:

Samlet verdi av fiske i Oppdølselva, Istadelva og Silsetvatnet før reguleringen har trolig vært stor. Samlet anadrom strekning i de to elvene er på 12-18 km som tilsvarer stor eller svært stor verdi, mens fangstene av laks og sjørøret de siste 20 årene tilsvarer middels verdi. Reguleringen er oppgitt til å ha stor negativ påvirkning på fisket i Silsetvatnet og trolig også i Oppdølselva, mens Istadelva som får overført vann fra Oppdølselva er mindre berørt.

Øvrig naturmangfold

Det er elvemusling og ål i begge vassdragene, noe som tilsvarer stor verdi. Påvirkning vurderes til å være middels-stor, men det er ønskelig å avvente konsulentrapport på elvemusling.

Landskap/friluftsliv

Fursetfjellet og Silsetvatnet vurderes å være regionalt viktige friluftsområder. Dette er i nærheten til vassdraget. Nytt regionsykehus ved Hjelset vil øke aktiviteten. Verdi og påvirkning vurderes til middels i dag, men kan øke.

Tema	VP/VPS	Verdi	Påvirkn.	Datakval	Sentral strekning
Fisk/fiske	VP3 el VP4	M-S	S		Oppdølselva, Istadelva, Silsetvatnet, Trollvatnet
Øvrig naturmangfold	VP3 el VP4	S	M-S		Skaldlielv, Istadelva
Landskap/friluftsliv	VP1 el VP2	M	M		
Samlet	VPS3 el VPS4				

Kilder:

Anon. 2018. Klassifisering av tilstand i norske laksebestander 2010-2014. Temarapport nr 6, 75 s.

Anon. 2019. Klassifisering av tilstanden til 430 norske sjøørretbestander. Temarapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 7, 150 s.

Bolsøyboka 1963 Bind 3:2, side 293

Olafsen-Holm J. 1942. Beskrivelse over Opdølelva (Storelva-Skaldlielva). 4 s.

Sandaas, K. m.fl. 2009. Kartlegging av elvemusling i Møre og Romsdal 2009.

Sandaas, K. m.fl. 2013. Kartlegging av elvemusling i Møre og Romsdal 2013

Sørensen J. m.fl. 2013. Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering. NVE-rapport 49/2013-

Ugedal, O., Dervo, B.K., & Muset, J. 2007. Erfaringer med tynningsfiske i innsjøbestander i Norge. NINA-rapport 282. 64 s.

Aas, P. & Wold, H.E. 1999. Røyeutfisking og ørretutsetting i Silsetvann, Romsdalshalvøya. Laboratorium for ferskvannøkologi og innlandsfiske, Zoologisk museum. Rapport nr. 187. 21s. Rapport nr. 49/2013